

LATAK - D.19-11/05.2024

LATAK noteikumi tehnisko jomu izvēlei pārvaldības sistēmu sertifikācijas institūciju un vides verificētāju (EMAS) prasmes pārbaudēm (vitnesiem)

Saturs

I Ievads	2
II Tehnisko jomu izvēle QMS (ISO 9001), EMS (ISO 14001), OH&SMS (OHSAS 18001 un ISO 45001) un EMAS akreditācijai vai sfēras paplašināšanai	2
III Sfēras izvēle QMS, EMS, OH&SMS un EMAS uzraudzībai	3
IV Klasteri un kategorijas ISO 22000 sertifikācijas jomā	4
V Papildu prasības ISO 13485 sertifikācijas jomā	5
VI Papildu prasības ISO 37001 sertifikācijas jomā	5
VII Papildu prasības citās sertifikācijas jomās	5
VIII Prasmes pārbaūžu organizēšana	6
IX Atsauces	6
Izmaiņu reģistrs	7

Autortiesības un pamatprincipi

LATAK dokumenta aktualizētā versija pieejama www.latak.gov.lv oficiālajā tīmekļvietnē. LATAK publicēto dokumentu piemērošana ir obligāta LATAK darbiniekiem, iesaistītajiem vērtētājiem un ekspertiem, LATAK akreditētajām atbilstības novērtēšanas institūcijām.

Dokumenta teksts var būt tulkots citās valodās. Latviešu valodas teksts tiek uzskatīts par pamattekstu.

Papildu informācija

Uzziņas par LATAK dokumentiem var saņemt LATAK birojā. Šo dokumentu aizliegts pavairot tālāk pārdošanai.

I Ievads

Šis dokuments nosaka kārtību, kādā valsts aģentūra “Latvijas Nacionālais akreditācijas birojs” (turpmāk - LATAK), novērtējot/uzraugot pārvaldības sistēmu sertifikācijas institūcijas to atbilstībai LVS EN ISO/IEC 17021-1:2015 prasībām (ISO 9001; ISO 14001; ISO 45001; ISO 22000; ISO 27001; ISO 20000-1, ISO 50001, ISO 13485, ISO 21001, ISO 37001; ISO 3834-2; ISO 3834-3; ISO 3834-4; ISO 22301; FSSC 22000; PEFC) un vides verificētājus (EMAS) (turpmāk - institūcijas), izvēlas tehniskās jomas praktiskās darbības demonstrācijas novērtēšanai (*witness*). LATAK var definēt kritērijus arī citu pārvaldības sistēmu sertifikācijas institūciju akreditācijai tos iekļaujot šajā dokumentā vai izveidojot atsevišķu dokumentu.

LATAK praktiskās darbības demonstrācijas novērtēšanas politika ir balstīta uz Starptautiskā akreditācijas foruma (*International Accreditation Forum* (turpmāk – IAF)) dokumentā IAF MD17 “Witnessing Activities for the Accreditation of Management Systems Certification Bodies” nostiprinātajiem principiem un 2. un 3. sadaļā noteiktajām prasībām.

Atsevišķās jomās witnessa politika tiek definēta Starptautiskās standartizācijas institūcijas izstrādātajos standartos (piem., ISO 22003-1, u.c.). Ja neeksistē IAF vai Eiropas akreditācijas kooperācijas definēta politika, LATAK sadarbībā ar ieinteresētajām pusēm var izstrādāt savu witnessa politiku vai izstrādāt minēto politiku specifiskas prasības Latvijas situācijai.

Praktiskās darbības demonstrācijas novērtēšanas (*witness*) sistematizēšanai tehniskās jomas tiek grupētas **tehniskajos klastos** atsevišķi katram sertifikācijas standartam (ja piemērojams).

Sākotnējā akreditācijā uz sertifikācijas shēmu jābūt witnessam pirms akreditācijas lēmuma pieņemšanas (izņemot reglamentēto sfēru). Ja sertifikācijas shēmai nav noteikti īpaši nosacījumi, tad sākotnējā akreditācijā jādemonstrē praktiskā darbība 1. un 2. posma sertifikācijas auditā, kuri demonstrē sertificēšanas pamatprocesus.

Pārvaldības sistēmu sertifikācijas institūcijai līgumos ar klientiem ir jāparedz prasība nodrošināt witnessa pārstāvju piedalīšanos sertifikācijas auditos. Pārstāvju piedalīšanās noraidīšanas gadījumā, tam jābūt pamatotam un akceptētam no sertifikācijas institūcijas un LATAK puses. Ja piedalīšanās tiek noraidīta, sertifikācijas institūcijai ir jāatceļ akreditēta sertifikāta izsniegšana.

II Tehnisko jomu izvēle QMS (ISO 9001), EMS (ISO 14001), OH&SMS (ISO 45001) un EMAS akreditācijai vai sfēras paplašināšanai

IAD MD 17 nosaka pamatprasības, kuras LATAK iekļauj ISO 9001, ISO 14001, ISO 45001 novērtēšanas programmās.

Sertifikācijas institūcijai jāpiesakās akreditācijai katram pārvaldības sistēmu sertifikācijas standartam (LVS EN ISO 9001:2015 “Kvalitātes pārvaldības sistēmas. Prasības” (ISO 9001:2015), LVS EN ISO 14001:2015 “Vides pārvaldības sistēmas. Prasības vadlīniju lietošanai” (ISO 14001:2015), LVS ISO 45001:2018 “Arodveselības un darba drošības pārvaldības sistēmas. Prasības un lietošanas norādījumi”, un jānorāda konkrētas tehniskās jomas saskaņā ar spēkā esošo IAF ekonomisko sektoru kodu un atkarībā no klientu

saimnieciskās darbības klasifikācijas (NACE 2 kodiem). Akreditācijas sfērā tehniskās jomas nosaka atbilstoši IAF ID 1:2023 dokumentam „IAF Informative Document for QMS and EMS Scopes of Accreditation”. Ja sertifikācijas institūcija nespēj nodrošināt kompetenci visā IAF sektorā vai, ja spēj nodrošināt kompetenci tikai atsevišķā jomā, izņēmumi vai konkrētā joma tiek definēta akreditācijas sfērā pēc NACE 2 klasifikācijas kodiem.

Akreditācijas ietvaros sertifikācijas institūcijas kompetence tiek definēta atsevišķi katram sertifikācijas standartam: ISO 9001; ISO 14001 un/vai ISO 45001 konkrētajās tehniskajās jomās.

Ievērojot, ka EMAS (Regula (EK) Nr. 1221/2009) verificētāju akreditācijai tiek piemērotas LVS EN ISO/IEC 17021-1:2015 standarta prasības, EMAS verificētāju witnessa politikā tiek piemēroti tie paši principi kā pārvaldības sistēmu sertifikācijas institūcijām, kuras sertificē ISO 14001:2015 vides pārvaldības sistēmas. Ārvalstīs akreditētu/ licencētu EMAS verificētāju uzraudzības kārtība aprakstīta LATAK-D.042 dokumentā.

Sākotnējās akreditācijas laikā vai sfēras paplašināšanas gadījumā, katram sertifikācijas standartam jāveic praktiskās darbības demonstrācijas novērtēšana vismaz vienam pirmā un otrā posma auditam.

Sākotnējās novērtēšanas (akreditācijas), kā arī sfēras paplašināšanas laikā tiek veiktas prasmes pārbaudes (*witness*), ņemot vērā katra tehniskā klastera kritiskās jomas/sectorus, atsevišķi katram akreditācijas sfērā iekļautajam sertifikācijas standartam. QMS, EMS un OH&SMS kritisko sektoru kodi noteikti IAF MD 17 4.2.3. un 4.2.4. punktu, 5., 6. un 7. tabulās, bet OH&SMS papildus ievērojot IAF MD 22:2023 “Application of ISO/IEC 17021-1 for the Certification of Occupational Health and Safety Management Systems (OH&SMS)”, B pielikums.

Lai paplašinātu akreditācijas sfēru pēc sākotnējās akreditācijas, sertifikācijas institūcijai jāiesniedz pieteikums uz katru darbības jomu atbilstoši IAF ID1, pievienojot apliecinājumus par institūcijas pārvaldības sistēmas darbības un kompetences nodrošinājumu jaunajā jomā.

- Ja LATAK ir akreditējis sertifikācijas institūciju uz kritisko kodu tehniskajā klasterī, var paplašināt akreditācijas sfēru, iekļaujot nekritiskos kodus no attiecīgā klastera, pēc sertifikācijas institūcijas pieteikuma un dokumentācijas saņemšanas un izvērtēšanas.
- Akreditācijas sfēras paplašināšanai ir nepieciešama praktiskās darbības demonstrācijas vērtēšana, ja darbības joma ir tehniskajā klasterī, kuram sertifikācijas institūcija vēl nav akreditēta (neatkarīgi no tā, vai darbības joma ir kritiska vai nē) un/vai darbības joma ir noteikta kā kritiska IAF MD 17 vai MD 22 un sertifikācijas institūcijas praktiskā darbība iepriekš nav vērtēta šajā jomā.

III Sfēras izvēle QMS, EMS, OH&SMS un EMAS uzraudzībai

1. Akreditācijas cikla laikā jānodrošina kompetences novērtēšana akreditācijas sfērā iekļautās katras pārvaldības sistēmas katrā klasterī. Witnessi tiek papildināti ar citām vērtēšanas tehnikām, lai nodrošinātu kompetences novērtēšanu visā akreditācijas sfērā. Ja iepriekš minētās novērtēšanas nav iespējamas divu akreditācijas ciklu laikā, LATAK sašaurina institūcijas akreditācijas sfēru konkrētajās jomās.

Sertifikācijas institūcijas biroja vizītē papildus sertifikācijas lietu vērtēšanai tiek izskatīti personāla kompetences apliecinājumi (kvalificēšana un uzraudzība, t.sk. sertifikācijas institūcijas veikto monitoringu dati tehniskajās jomās un par atbilstību kompetenču

standartiem) visās tehniskajās jomās attiecīgajai akreditācijas sfēras daļai. Pēc nepieciešamības tiek intervētas attiecīgās sertifikācijā iesaistītās personas, vai LATAK ar sertifikācijas institūciju vienojas par praktiskās darbības (audīta) vērtēšanu (witnessu) attiecīgajā jomā.

2. Var izmantot kombinētos/ integrētos auditus, kuros vienlaicīgi sertifikācijas institūcija auditē atbilstību vairākiem standartiem.

3. Witnessu biežumu un tehnisko jomu izvēli lemj LATAK, vadoties no iepriekšējo vērtēšanu rezultātiem un citiem riska faktoriem.

4. Nepieciešamību akreditācijas ciklā veikt atkārtotu witnessu nosaka LATAK, pamatojoties uz vērtēšanu rezultātiem.

5. Tehnisko jomu izvēlē witnessiem pēc iespējas jāievēro, lai akreditācijas ciklā netiktu izvēlēta viena un tā pati IAF joma vai viens un tas pats sertifikācijas institūcijas auditors vai viens un tas pats uzņēmums.

IV Klasteri un kategorijas ISO 22000 sertificēšanas jomā

Pārtikas ķēžu kategorijas noteiktas standarta LVS ISO 22003-1:2023 „Pārtikas nekaitīgums. 1.daļa: Prasības iestādēm, kas veic pārtikas nekaitīguma vadības sistēmu auditu sertificēšanu (ISO 22003-1:2022)” A.1.tabulā.

Kategorijas kods	Kategorija
A	Lopkopība
B	Lauksaimniecība
C	Pārtikas produktu ražošana
D	Barības ražošana
E	Ēdināšana / ēdināšanas pakalpojumi
F	Tirdzniecība, mazumtirdzniecība un e-komercija
G	Transporta un uzglabāšanas pakalpojumu sniegšana
H	Pakalpojumi
I	Pārtikas iepakojuma un iepakojamā materiāla ražošana
J	Iekārtu ražošana
K	(Bio) ķīmijas ražošana

Atbilstoši IAF MD 16 dokumentam standarta ISO 22003-1 A pielikuma A1.tabulā dotās kategorijas tiek iedalītas vairākos klasteros:

1. Lauksaimniecība (A+B)
2. Pārtikas un barības apstrāde (C+D)
3. Ēdināšana (E)
4. Izplatīšana, transports un uzglabāšana (F+G)
5. Palīgdarbības nozares (H+I+J)
6. Bioķīmija (K)

Klasteri tiek izmantoti, lai noteiktu nepieciešamos sertifikācijas institūcijas witnessus. Sākotnējās akreditācijas gadījumā akreditācija tiek piešķirta, ja tiek nodrošināta vismaz viens witness katrā klasterī. Šie paši nosacījumi attiecas, ja tiek pieprasīta sfēras paplašināšana. Ja sfēras paplašināšana tiek pieprasīta viena klastera ietvaros, witness nav obligāts.

Witness 2. klastera kategorijās ir obligāts katru gadu. Pārējos klasteros witness jānodrošina katra akreditācijas cikla ietvaros.

Viens witness var ietvert vairākas kategorijas.

Sākotnējās akreditācijas gadījumā sertifikācijas institūcijai ir jānodrošina sākotnējās sertifikācijas audita demonstrācija, kas ietver arī 1. un 2. posma auditu. Pēc iespējas jāizvairās no viena un tā paša ražotāja un audita komandas pārbaudes.

Balstoties uz witnessa rezultātiem, LATAK var pieprasīt atkārtotu vai papildu witnessu.

Attiecībā uz FSSC 22000 shēmu, witnessa politika primāri tiek pamatota ar standartā LVS ISO 22003-1:2023 un FSSC 22000 shēmā noteiktajām prasībām.

V Papildu prasības ISO 13485 sertificēšanas jomā

Pārvaldību sistēmu sertificēšanas institūcijām standarta LVS EN ISO 13485:2016 „Medicīniskās ierīces. Kvalitātes pārvaldības sistēmas. Reglamentējošas prasības (ISO 13485:2016)” sertificēšanas sfērā pie institūcijas sākotnējās akreditācijas vai sfēras paplašināšanas atbilstoši pieteikumam jānodrošina witnessi katrā medicīnisko ierīču galvenajai tehniskajai jomai (Main Technical Area) atbilstošajā tehniskajā jomā (Technical Area), atbilstoši IAF MD 8:2023 1. pielikumā dotajām tabulām.

Par medicīnisko ierīču klasifikāciju un atbilstošajām riska pakāpēm skat. IAF ID 13:2024 “IAF Medical Device Nomenclature (IAF MDN) Including Medical Device Risk Classifications”.

Katra akreditācijas cikla laikā jānodrošina witnessi katrā galvenajā tehniskajā jomā.

VI Papildu prasības ISO 37001 sertificēšanas jomā

Pārvaldību sistēmu sertificēšanas institūcijām izvēloties witnessu atbilstoši ISO 37001:2016 “Pretkorupcijas pārvaldības sistēmas. Prasības un lietošanas norādījumi” jāņem vērā:

- 1) sertificēta tiek publiskās pārvaldes institūcija vai komersants;
- 2) uzņēmuma darbības joma – īpaši ja tā ir būvniecība (t.sk. infrastruktūras nodrošināšana), vai arī transporta un loģistikas joma;
- 3) piedalīšanās publiskajos iepirkumos.

Standarta ISO 37001 sertificēšanas jomā netiek izdalītas atsevišķas kritiskās tehniskās jomas un akreditācijas piešķiršanai jānodrošina viena praktiskās darbības demonstrācijas vērtēšana.

Turpmākā praktiskās darbības vērtēšana jānodrošina atbilstoši sertifikācijas institūcijas vērtēšanas programmai. Atbilstoši izsniegto sertifikātu apjomam un/vai sertificēto uzņēmumu uzņēmējdarbības jomām, LATAK var prasīt nodrošināt prasmes pārbaudes katrā akreditācijas uzraudzības procedūras laikā.

VII Papildu prasības citās sertificēšanas jomās

Pārvaldību sistēmu sertificēšanas institūcijām netiek izdalītas atsevišķas tehniskās jomas un akreditācijas piešķiršanai jānodrošina viena praktiskās darbības vērtēšana sekojošiem sertificēšanas standartiem:

- LVS ISO 21001:2018 “Izglītības organizācijas. Izglītības organizāciju pārvaldības sistēmas. Prasības un lietošanas norādījumi”;
- LVS ISO/IEC 27001:2023 “Informācijas tehnoloģija. Drošības paņēmieni. Informācijas drošības pārvaldības sistēmas. Prasības”;

- ISO/IEC 20000-1:2018 “Informācijas tehnoloģija- Pakalpojumu pārvaldība-1.daļa: Prasības pakalpojumu pārvaldības sistēmai”;
- LVS EN ISO 3834-2:2021 “Kvalitātes prasības metālisko materiālu kausēšanas metināšanai. 2. daļa: Visaptverošas kvalitātes prasības”;
- LVS EN ISO 3834-3:2021 “Kvalitātes prasības metālisko materiālu kausēšanas metināšanai. 3. daļa: Standarta kvalitātes prasības”;
- LVS EN ISO 3834-4:2021 “Kvalitātes prasības metālisko materiālu kausēšanas metināšanai. 4. daļa: Elementārās kvalitātes prasības”;
- LVS EN ISO 22301:2020 “Drošība un izturētspēja. Uzņēmējdarbības nepārtrauktības pārvaldības sistēmas. Prasības (ISO 22301:2019)”;
- PEFC meža apsaimniekošanas sertifikācija;
- LVS EN ISO 50001:2018 “Energopārvaldības sistēmas. Prasības un lietošanas norādījumi (ISO 50001:2018)”.

Turpmākā praktiskās darbības vērtēšana jānodrošina atbilstoši Institūcijas vērtēšanas programmai. Atbilstoši izsniegto sertifikātu apjomam un/vai sertificēto uzņēmumu darbības jomām, LATAK var prasīt nodrošināt prasmes pārbaudes katrā uzraudzības procedūras laikā.

VIII Prasmes pārbaūžu organizēšana

Vismaz 5 (piecas) dienas pirms witnessa sertifikācijas institūcijai ir jāiesniedz LATAK šāda dokumentācija:

1. informācija par auditējamo klientu (t.sk., precīza informācija par adresi un kontakttālruni);
2. audita plāns;
3. audita laika noteikšanas pamatojums;
4. sertifikāts (ja ir);
5. klienta rokasgrāmatas satura rādītājs un dokumentu saraksts;
6. piedāvājums vai sertifikācijas līgums;
7. klienta dokumentācijas analīzes pārskats un/vai iepriekšējā re-/sertifikācijas vai uzraudzības audita pārskats ar neatbilstībām un veiktajām korektīvajām darbībām (ja piemērojams);
8. auditoru/ekspertu CV un kvalifikācijas izvērtējums pa klienta darbības tehniskajām jomām/ shēmām;
9. sertifikācijas institūcijas audita procedūra;
10. audita dokumentācija (audita ziņojums, audita neatbilstības) pēc audita.

Audita laikā uzņēmumā uz vietas LATAK novērtēšanas grupas dalībniekiem jābūt pieejamiem:

- sertifikācijas institūcijas auditā izmantotās pārbaūžu lapas (Check-list) vai cita dokumentācija atbilstoši konkrētai sertifikācijas shēmai/ tehniskai jomai (ja piemērojams);
- klienta uzņēmuma kvalitātes rokasgrāmatai, procedūrām un citiem dokumentiem, ko auditori izmanto kā objektīvās liecības audita laikā.

IX Atsauces

NACE rev. 2 Eiropas Komisijas publikācija (official Journal L 393/1, 30.12.2006)

Veikto izmaiņu reģistrs

Versija	Izmaiņu saturs	Datums
06	Vairākas redakcionālas korekcijas, papildināts ar nodaļām 6, 7, 8, 9.	24.03.2014.
07	Labojumi visā tekstā, 4. un 5. nodaļas dzēstas, papildināts ar nodaļām 7, 8	11.12.2017.
08	Labojumi sakarā ar ISO 45001 un ISO/IEC 20000-1 ieviešanu. Precizējumi atbilstoši pārvaldības sistēmu standartu sarakstam https://www.iso.org/management-system-standards-list.html	18.12.2019.
09	Aktualizācija	04.12.2021.
10	Aktualizācija, precizēta sadaļa par vitnesu izvēli akreditācijas cikla laikā, ieviestas tehnisko jomu grupas energo pārvaldības sistēmu jomā	25.05.2022.
11	Precizēti piemērojamo dokumentu aktuālās versijas; svītrotā V sadaļa par ISO 50001 sertifikācijas prasībām	09.05.2024.